

у справах про банкрутство; забезпечення істотного поліпшення умов ведення бізнесу в Україні за тими напрямками, що враховуються Світовим банком і Міжнародною фінансовою корпорацією під час складання рейтингу «Doing Business», маючи за стратегічну мету входження України до провідної двадцятки країн світу за умовами ведення бізнесу; забезпечення рівних прав і можливостей для однакового захисту всіма кредиторами боржника своїх законних інтересів у процедурі банкрутства; зменшення можливості зловживань у процедурах банкрутства.

Вітчизняна юридична спільнота покладає великі сподівання на Кодекс України з процедур банкрутства. Прогнозують, що цей нормативно-правовий акт підвищить рівень захисту прав кредиторів, у т. ч. заставних. Активи боржників продаватимуться через онлайн-платформи, що забезпечить прозорість і максимально високу ціну відчуженого майна [3].

До того ж, підвищується рівень відповідальності менеджменту підприємства-боржника за невжиті заходи для попередження банкрутства.

Також Кодекс надає можливість визнати недійсними правочини майнового характеру боржника з пов'язаними особами впродовж останніх трьох років, що передували відкриттю процедури банкрутства.

Крім того, кредитори зможуть брати участь в обранні арбітражного керуючого, який регулярно звітуватиме перед ними про фінансовий стан боржника.

Завдяки захищеності прав кредиторів в Україні стане можливим відновлення кредитування, на яке дуже чекає

бізнес і яке забезпечується, зокрема, через спрощений механізм звернення стягнення на заставлене майно.

Окремо слід відзначити запровадження інституту банкрутства фізичних осіб, завдяки якому надається можливість фінансово неспроможним особам для рестарту та цивілізованого врегулювання питання проблемних іпотечних кредитів в іноземній валюті. Їх можна буде реструктуризувати за умови, що кредитна заборгованість виникла до того, як Кодекс набув чинності.

Кодекс означає позитивні зміни і для інвестиційного клімату. Після його вступу в дію правила ведення бізнесу, зокрема в частині банкрутства, стануть прозорішими і зрозумілішими для інвесторів, що вже працюють в Україні або планують розпочати діяльність.

Таким чином, прийняття Кодексу України з процедур банкрутства слід вважати позитивним явищем у правовому житті держави. Водночас деяке занепокоєння викликає, на наш погляд, підстава визнання особи банкрутом, вказана у ст. 127 Кодексу, а саме: «існують інші обставини, які можуть свідчити про те, що у найближчий час боржник не зможе виконати грошові зобов'язання чи здійснювати звичайні поточні платежі (загроза неплатоспроможності)». Видається, що таке нечітке і розмите формулювання підстави визнання банкрутом може стати полем для серйозних зловживань із боку суду з метою визнання банкрутами осіб, котрі не мають на це права.

Водночас слід висловити сподівання, що всі ті позитивні очікування, які покладають на цей Кодекс юристи-науковці та практики, будуть виправдані після набрання чинності цим нормативно-правовим актом.

ЛІТЕРАТУРА

1. Суріна О.С. Правове регулювання банкрутства в Україні. Молодий вчений. Серія «Юридичні науки». 2017. № 11. С. 1010–1013.
2. Рибка І.Є. Ознаки неплатоспроможності фізичної особи у цивільному праві України. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція». № 18. Т. 2. 2015. С. 61–64.
3. Кодекс України з процедур банкрутства від 18 жовтня 2018 р. № 8060. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0008700-05>.
4. Власюк А. Що змінить новий Кодекс про банкрутство? Економічна правда. 22 жовтня 2018 р. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2018/10/22/641746/>.

УДК 346

ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ ДЕЯКИХ АСПЕКТІВ АНТИМОНОПОЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ, ІТАЛІЇ ТА НІМЕЧЧИНИ

COMPARATIVE AND LEGAL ANALYSIS OF SOME ASPECTS OF THE ANTI-MONOPOULAL LEGISLATION OF UKRAINE, ITALY AND GERMANY

Сагайдак Ю.В., к.ю.н.,

доцент кафедри правового регулювання економіки

ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

Коваль В.Р., магістрант

Юридичний інститут

ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

Стаття присвячена дослідженню європейського досвіду державного регулювання антимонопольного законодавства. В ній розглядаються особливості антимонопольного законодавства таких країн, як Італія та Німеччина, а також проблема формування антимонопольного законодавства в умовах нашої держави.

Ключові слова: антимонопольне законодавство, конкуренція, зовнішня економічна діяльність, орган зі спеціальним статусом, уповноважений, господарське право.

Статья посвящается исследованию европейского опыта государственного регулирования антимонопольного законодательства таких государств, как Италия и Германия, а также проблема формирования антимонопольного законодательства в условиях нашего государства.

Ключевые слова: антимонопольное законодательство, конкуренция, внешнеэкономическая деятельность, орган со специальным статусом, уполномоченный, хозяйственное право.

The article is devoted to research of world experience of state regulation of antimonopolical law. It deals with the features of antimonopolical laws in such countries as Italy and Germany, as well as the problem of its formation in the conditions of our state.

The urgency of the chosen topic is foreseen by the fact that in 2016 Ukraine finally signed the Association with the EU. However, this is not the final victory of the Ukrainian people. On the contrary, it is only a good start and support from our western partners in the struggle of Ukrainians for a decent life. In general, competition law also plays a very important role in building of European civilized society, because healthy competition and equality of all subjects are perhaps the most important principles on which the European community is built.

Some aspects of foreign experience of antimonopoly legislation were covered by many scholars. A comparative legal analysis of state antimonopoly legislation was also carried out directly in Ukraine, European countries and the USA. However, a holistic study comparing the legislation of Ukraine with the comparison of antitrust laws in Germany and Italy was not carried out.

The creation of a special antitrust authority in Ukraine is without a doubt a very positive step towards building a European society and harmonizing Ukrainian legislation. However, despite this, there are still a lot of problems that require an urgent solution. In order to improve the effectiveness of the Antimonopoly Committee of Ukraine, in our opinion, it is necessary to analyze the experience of the same bodies in the countries of Europe, which also faced problems, and to borrow the ways of their solution.

Key words: antimonopolical legislation, competition, foreign economic policy, authority with special status, commissioner, trade law.

Постановка проблеми. Актуальність обраної теми пояснюється тим фактом, що у 2016 році Україна нарешті підписала Договір про Євросоюз з Європейським Союзом. Проте подальший процес асоціації передбачає адаптацію законодавства України до законодавства ЄС. Особливо така адаптація законодавства потрібна у сфері правового регулювання господарських відносин в аспекті захисту економічної конкуренції. Тому що саме економічна конкуренція є запорукою гармонійного розвитку соціально-економічної сфери України. Крім того, конкурентне законодавство також відіграє надзвичайно важливу роль у побудові європейського цивілізаційного суспільства, адже здорова конкуренція та рівність усіх суб'єктів господарювання перед законом – це чи не найголовніші принципи, на яких побудована економіка Європейської спільноти.

Аналіз останніх досліджень. Природу конкуренції вивчали класики економічної теорії: А. Сміт, Д. Рікардо, Дж. Робінсон, Й. Шумпетер, Е. Чемберлінг. Теоретичні та практичні аспекти зарубіжного досвіду у сфері правового регулювання захисту економічної конкуренції висвітлювалися такими українськими вченими: Бакалінською О.О., Білою Л.Р., Журиком Ю.В., Мислицькою Н.С., Пономарьовим О.В., Казачковою З.М., Філюк Г.М. та іншими. Такими науковцями, як Зелінська А.М. та Князева І.В., було проведено порівняльно-правовий аналіз державного антимонопольного законодавства безпосередньо в Україні, країнах Європи та США. Однак комплексного наукового дослідження, яке стосується порівняльно-правових аспектів антимонопольного законодавства України з антимонопольним законодавством Німеччини та Італії, не проводилося.

Невирішені частини загальної проблеми. Проблема застосування норм антимонопольного законодавства зарубіжних країн для національного законодавства в цілях підвищення ефективності правового захисту конкурентного середовища в Україні.

Метою та завданнями даного дослідження є вивчення теоретико-правових передумов застосування європейського досвіду на прикладі таких країн, як Німеччина та Італія, в удосконаленні практики застосування антимонопольної політики України.

Виклад основного матеріалу. Антитрестове, або антимонопольне законодавство за свою більш ніж вікову історію постійно змінювалось: як посилювалося, так і слабшало. Дослідження останніх років, проведені науковцями в таких країнах, як США, Японія, Німеччина, Великобританія, Корея, Італія, Швеція та Швейцарія, свідчать, що саме активна економічна конкуренція на внутрішньому ринку асоціюється з міжнародним успіхом держави.

У 1993 році після здобуття нашої державою незалежності в Україні було створено спеціальний орган, який мав на меті слідкувати, попереджати та контролювати те, щоб усі суб'єкти господарської діяльності в Україні, незважаючи на їх походження, розмір капіталу чи річний оборот, добросовісно та чесно проводили свою діяльність і ніяким чином не порушували принципів економічної конкуренції. Адже відомо, що монополізація ринків є негативним

аспектом для розвитку економіки, від якого страждають усі учасники господарських відносин, у тому числі споживачі продукції, послуг, робіт.

Задля ефективної роботи даного органу було створено необхідну нормативно-правову базу, яка б регулювала його діяльність та передбачала певні процедури для своєчасного попередження та виявлення порушників антимонопольного законодавства.

Створення спеціального антимонопольного органу в Україні, без сумнівів, є позитивним кроком на шляху до розбудови європейських принципів та гармонізації українського законодавства із законодавством ЄС. Проте, незважаючи на це, існують проблеми, що потребують термінового вирішення. Для того, аби підвищити ефективність роботи Антимонопольного комітету України, на нашу думку, необхідно проаналізувати досвід роботи таких уповноважених органів у країнах Європи, які також стикалися з проблемами у сфері захисту економічної конкуренції, та вивчити можливості запозичення відповідного позитивного досвіду європейських країн.

Для аналізу правового забезпечення антимонопольної політики ми обрали дві країни-флагмани Європейського Союзу: Італію та Німеччину.

Італія у своїй досить напруженій та тяжкій боротьбі з монополістами може слугувати для України ефективним та позитивним прикладом. Адже проблеми, які існують в Італії, схожі на українські [3, с. 272]. Насамперед, це досить потужний вплив бізнесу на формування державної політики, що також передбачає виникнення випадків монополізації. Тому ця країна є значно ближчою нам по духу, ніж здається.

Основним органом у сфері антимонопольного законодавства в Італії є італійський орган із питань конкуренції (ICA). Безумовно, він має статус «незалежного органу», який встановлений законом від 10 жовтня 1990 року.

Будучи незалежним, він має статус державного органу, рішення якого приймаються на основі голосування та на основі законів про захист прав споживачів, без будь-якої можливості втручання уряду. До законодавчих актів, які регулюють діяльність італійського органу з питань конкуренції (ICA), відносять Закон про конкуренцію (Закон № 287 від 10 жовтня 1990 р.) та Регламент впровадження (DPR № 217/98) – основні норми, засновані на європейському конкурентному праві. Жодних секторів чи фірм не виключено.

Захист прав споживачів в Італії відбувається за допомогою таких нормативно-правових актів, як законодавчі декрети (146/2007, що вводять Директиву 2005/29 / ЄС); громадське застосування несправедливих правил у споживчих контрактах (Закон 27/2012, що застосовує Директиву 93/13 / ЄС); права споживачів (Законодавчий декрет 21/2014, виконання Директиви 2011/83 / ЄС) [4, с. 111; 5].

У свою чергу, Німеччина є найкращим прикладом економічного розвитку країни, який став можливим у тому числі через ефективне антимонопольне законодавство. Саме ефективність законодавства та його дотримання є запорукою економічного успіху держави, результа-

тами якого користуються громадяни. Педантичність та обов'язковість – характерні риси менталітету німців, що проявляється і в принципах роботи державних органів, у тому числі у сфері захисту економічної конкуренції, є гарним прикладом для наслідування українцями.

Виключне становище в німецькому антимонопольному законодавстві займає захист прав споживачів. Норми права, які захищають права споживачів, являють собою третю ланку, що замикає відносини між виробниками та споживачами. Перші дві ланки – це конкурентне та антимонопольне законодавство. Вони настільки пов'язані між собою, що можна говорити про їх єдність [2, с. 111].

У німецькому законодавстві споживач також визнається як непрофесіонал, що придбає товари для особистого, але не виробничого споживання. У § 6 закону Німеччини «Про право відмови від угоди, укладеної «на ходу», та від інших угод такого самого типу» від 16 січня 1986 р., наприклад, йдеться про те, що положення цього Закону не застосовуються, «якщо покупець укладає угоду в процесі здійснення своєї підприємницької діяльності або інша сторона діє поза рамками підприємницької діяльності». Цей самий принцип закріплений і у § 24 Закону Німеччини «Про загальні умови угод» від 9 грудня 1979 р., в якому йдеться про те, що правила § 2, 10, 11, 12 не розповсюджуються на загальні умови угод, що укладаються комерсантом, якщо «угода стосується здійснення його торговельного промислу» [1, с. 264].

Головною юридичною базою для роботи Федерального відомства по картелям є Німецький закон про обмеження конкуренції (Закон Німеччини про конкуренцію, GWB). Об'єктом захисту від GWB є конкуренція у Федеративній Республіці Німеччина, яку слід захищати від будь-яких обмежень, незалежно від того, чи були вони викликані у країні чи за її межами. GWB застосовується до всіх компаній. Однак він містить певні спеціальні положення для деяких секторів, наприклад сільського господарства [4].

Таким чином, запозичення зарубіжного досвіду для України полягає в першу чергу в державному контролі за дотриманням законодавства про конкуренцію та монополізм, оскільки в європейських країнах він організований за двома схемами. В одних країнах передбачаються обов'язки суб'єктів господарської діяльності повідомляти відповідні державні органи про всі угоди, що містять обмеження конкуренції (нотифікації), наприклад, які стосуються узгоджених дій чи концентрації, а в окремих випадках – реєструвати їх у спеціальних реєстрах, щоб споживачі та конкуренти за необхідності мали змогу з ними ознайомитися. В інших країнах (Франція, Бельгія, Швейцарія) законодавство передбачає обов'язкове сповіщення про угоди, що містять обмежувальну практику, лише у випадках, коли справа зачіпає зацікавлену сторону або безпосередньо державний орган, який здійснює контроль за дотриманням законодавства про конкуренцію та монополізм.

Висновки та перспективи. У результаті нашого дослідження можна зробити висновок, що в умовах

глобалізації в Україні спостерігається трансформація державної політики на всіх напрямках державного регулювання і особливо у сфері правового регулювання конкуренції. Відбувається постійна невпинна гармонізація законодавства України та законодавства ЄС і окремих країн-учасниць ЄС, оскільки світовий економічний простір стає все більш однорідним та уніфікованим. Виходячи з такої ситуації, з огляду на зарубіжний європейський досвід правового регулювання у сфері захисту економічної конкуренції державним органам України необхідно підвищувати свій авторитет у населення та робити все необхідне для того, аби норми законодавства у сфері захисту економічної конкуренції були реалізовані на практиці.

Необхідність удосконалення державного регулювання у сфері захисту економічної конкуренції зумовлена аналізом основних принципів функціонування практики антимонопольного регулювання у країнах Євросоюзу. Економічна безпека держави набуває нового значення в умовах впливу світового економічного ринку, що збільшує роль антимонопольного регулювання. Це є причиною, що вимагає змістовного і законодавчого узгодження конкурентної і промислової політики, що є пріоритетом для нашої держави. В Україні конкурентна політика повинна бути пов'язана з промисловою, адже розвиток конкуренції є важливою складовою частиною для інновацій та зміцнення економічних зв'язків.

Верховенство права повинно бути найголовнішим принципом для українців не тільки декларативно, але й на практиці. Одним із дієвих механізмів забезпечення даного правового принципу є розроблення методів отримання правдивої інформації про господарську діяльність учасників ринку. Оцінку правдивості інформації повинен проводити Антимонопольний комітет України, дотримуючись економічних інтересів України.

Має бути створена єдина інформаційна система, яка займатиметься всебічним та об'єктивним моніторингом та аналізом економічної концентрації транснаціональних корпорацій та узгоджених дій суб'єктів господарювання, що займають монополічне становище на ринку товарів.

Окрім цього, українським державним органам для боротьби з монополізмом та зловживанням деякими суб'єктами господарської діяльності своїм монополічним становищем потрібно надати досить широкі повноваження, а також визначити необхідну прозору процедуру, за допомогою якої уповноважені особи не змогли б зловживати своїм службовим становищем та провадити свою діяльність для власних інтересів, а не інтересів. Для цього необхідно підвищити ефективність законодавства у сфері захисту економічної конкуренції, яке б регулювало діяльність антимонопольних органів та служб України, що провадять державну політику в зазначеній сфері.

Крім того, варто запозичити позитивний досвід внесення інформації у спеціальні реєстри щодо вчинення угод, спрямованих на узгоджені дії та концентрацію.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антимонопольно-конкурентна політика: теорія і практика: зб. наук. праць. К.: Фенікс, 2015. Вип. 1. 264 с.
2. Еременко В.І. Антимонопольное законодательство зарубежных стран. Государство и право. 2015. № 9. С. 100–111.
3. Журик Ю.В. Антимонопольно-конкурентное право Украины. Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2011. 272 с.
4. Офіційний сайт Федерального відомства по картелям. URL: https://www.bundeskartellamt.de/EN/AboutUs/Bundeskartellamt/legislation/legislation_node.html.
5. Офіційний сайт Італійської служби. URL: <http://www.agcm.it>.